

พุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดทางอาญาของเด็กและ
เยาวชนในพระไตรปิฎก

Buddhist Solutions to the Problem of Juvenile
Delinquency in the Tipitaka

วิภาส สรรักษ์¹

Wipat Sararug

วันที่ส่งบทความ:9 ตุลาคม 2567,วันที่แก้ไขบทความ:19 พฤศจิกายน 2567,

วันที่ตอบรับบทความ:22 พฤศจิกายน 2567

Abstract

This academic article aims to study the problems and causes of juvenile delinquency arise from various factors such as the impacts of modern society, family relationships, inappropriate adolescent behavior, child neglect, drug use, technological and media influence, and the increasing number of younger offenders who commit more frequent and severe offenses. Even though the state has amended the Criminal Code, raising the minimum age exempt from punishment from 10 to 12 years, and has introduced several alternative justice processes (diversion from criminal trials), these measures have yet to effectively resolve the issue. To solve juvenile delinquency using Buddhist principles, we must recognize that children and youth are the future of the nation and society. However, it is essential to focus on quality, and for them to be of high quality—specifically, the quality that comes from possessing virtue and morality. The principles that can be used for youth

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Email. Wipat_sa@hotmail.com Tel.089-202-1532

Faculty lecturer of the Law Program at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus. Email. Wipat_sa@hotmail.com Tel.089-202-1532

development are those referred to as the "dawn of the path," also known as "the dawn of education" or "the golden light that illuminates a prosperous life."

Keyword: BUDDHIST WAYS SOLVING THE PROBLEM JUVENILE DELINQUENCY
TIPITAKA

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุในการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากผลกระทบจากยุคสมัย ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมไม่เหมาะสมของวัยรุ่น เด็กถูกทอดทิ้ง ยาเสพติด อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ และปัญหาการมีอาชญากรที่มีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ ทำผิดกฎหมายมากขึ้น และรุนแรงกว่าเดิม แม้รัฐจะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญากำหนดเกณฑ์อายุเด็ก ที่ไม่ต้องรับโทษจากอายุ 10 ปี มาเป็นไม่เกิน 12 ปี อีกทั้งนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (การเบี่ยงเบนคดีอาญาออกนอกศาล) หลายรูปแบบมาใช้ ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือได้ ในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาคือการกระทำอาญาของเด็กและเยาวชนนั้น เราต้องยอมรับว่าเด็กและเยาวชนเป็น อนาคตของชาติ อนาคตของสังคมแต่จำเป็นอย่างยิ่งคือคุณภาพ การที่จะมีคุณภาพนั้นจะต้องมี คุณธรรม และจริยธรรมโดยหลักธรรมที่จะนำมาใช้พัฒนาเป็นธรรมที่เป็นรุ่งอรุณของมรรค ที่เรียกว่า “รุ่งอรุณของการศึกษาหรือแสงสว่างแห่งทองของชีวิตที่รุ่งเรือง”

คำสำคัญ : พุทธธรรม การแก้ไขปัญหาคือ การกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน พระไตรปิฎก

บทนำ

ครอบครัวในปัจจุบันเผชิญกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน ครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมในชุมชน ซึ่งมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ กระทบ ต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไทยจึงมีลักษณะ หลากหลายยิ่งขึ้น และสมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นนี้อาจส่งผลให้เกิดความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์หรือพันธะระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ที่มีต่อกันทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคม อันอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศ (Noppanet Thammabowon, 1998)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นยังเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาและสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมไม่เหมาะสมของวัยรุ่น เด็กถูกทอดทิ้ง ยาเสพติดและสื่อต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยทางพันธุกรรมศาสตร์และชีววิทยา ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว และปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม ภายนอกครอบครัว (Seramethakul M., 2022)

เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาแล้วย่อมส่งผลกระทบ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยผลกระทบทางตรงได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ส่วนผลกระทบทางอ้อมได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่เด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาศัยอยู่ สถานศึกษาตลอดจนภาพลักษณ์ของประเทศ ผลกระทบนี้รัฐจึงต้องรีบแก้ไขอย่างจริงจัง แม้เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดเพียงครั้งเดียวก็ตาม

ความรับผิดชอบทางอาญาและโทษของเด็กและเยาวชน

เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาแม้จะไม่ได้ถือว่าเป็นอาชญากรรมและตัวผู้กระทำไม่ใช่อาชญากรก็ตามแต่ยังต้องรับผิดชอบทางอาญา ส่วนจะรับโทษหรือไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ทั้งนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินคดีอาญาตามอายุของเด็กและเยาวชน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ได้กำหนดให้เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี ไม่ต้องรับโทษ มาตรา 74 กำหนดให้เด็กอายุกว่าสิบสองปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี ไม่ต้องรับโทษแต่ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการต่างๆ ได้ และมาตรา 75 กำหนดให้ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี ศาลจะพิจารณาลงโทษหรือจัดการตาม มาตรา 74 ก็ได้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้กำหนดคำนิยามว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ ส่วนคำว่า “เยาวชน” หมายถึงบุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ดังนั้น เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี ที่ไม่อยู่ในความหมายของคำว่าเด็กดังกล่าวจึงไม่ต้องขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว และไม่ต้องใช้วิธีพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

กระบวนการยุติธรรมการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน

การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนนั้นเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบเป็นทางการตั้งแต่การจับกุม การควบคุมหรือคุมขัง การสอบสวน การแจ้งข้อหา การสอบปากคำ การสืบเสาะและการรายงาน การพิสูจน์ความผิดและการลงโทษ โดยเฉพาะโทษจำคุกมีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งการกระทำความผิดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่โทษจำคุกอาจก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากบังคับโทษจำคุกต่อบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเล็กน้อย หรือนำบุคคลเหล่านี้ไปคุมขังอาจเป็นการบีบบังคับทางอ้อมให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ และซึมซับพฤติกรรมตลอดจนรูปแบบการกระทำความผิดจากนักโทษความผิดร้ายแรง และในที่สุดอาจยับยั้งสถานะจากผู้หลงผิดเป็นนักโทษฉกรรจ์ในอนาคตโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก นอกจากนี้ไม่ประสบความสำเร็จในการลดอัตราการกระทำผิดแล้ว ความปรารถนาที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษเพื่อให้เขาเหล่านั้นกลับคืนสู่สังคมก็ดูจะส่งผลในทางตรงกันข้าม เพราะจะกลักลับกลายเป็นการสร้างมลทินให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งยังอาจสร้างรอยแผลให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง (Poomkacha R., 2022)

มาตรฐานสากลและธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเด็กหลายฉบับได้ส่งเสริมให้รัฐภาคีได้ใช้มาตรการทางเลือกแทนการดำเนินการโดยกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กสามารถปรับปรุงตัวเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมได้หนึ่งในนั้น คือ ยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการเชิงปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในด้านการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ข้อ 6 (ไอ) “การเบี่ยงเบนคดี” หมายถึง กระบวนการทางเลือกอื่นนอกจาก การดำเนินคดีในศาลสำหรับเด็กที่ถูกกล่าวหา, ต้องหา หรือถูกตัดสินว่า ผ่าฝืนกฎหมายอาญา ด้วยความยินยอมของเด็กและบิดามารดาของเด็ก หรือผู้ปกครองตามกฎหมายของเด็ก (เจ) “ระบบยุติธรรมที่ไม่เป็นทางการ” หมายถึง การระงับข้อพิพาท และ การวางข้อกำหนดความประพฤติ โดยการวินิจฉัยชี้ขาดหรือการช่วยเหลือจากบุคคลที่สามที่เป็นกลางและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายตุลาการ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย และ/หรือพื้นฐานอำนาจในเชิงเนื้อหา, กระบวนการ และโครงสร้างไม่ได้มาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นหลักและข้อ 31 (เอ) พิจารณาการเบี่ยงเบนคดีด้วยโปรแกรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน และให้ทางเลือกแก่ตำรวจ และเจ้าพนักงานใช้บังคับกฎหมายอื่น, พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา ในการเบี่ยงเบนเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมรวมถึงการว่ากล่าวตักเตือนและการทำงานบริการสังคม โดยใช้ร่วมกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์”

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (การเบี่ยงเบนคดีออกนอกศาล) มีหลายรูปแบบ เช่น การว่ากล่าวตักเตือนในชั้นพนักงานสอบสวน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 69/1 มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพ

สำหรับคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา 69/2 มาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องคดี และตามมาตรา 86 ถึงมาตรา 89

พระไตรปิฎกและหลักพุทธธรรม

พระไตรปิฎกหรือไตรปิฎก หรือปิฎกสาม “ปิฎก” แปลตามศัพท์ หมายถึงกระຈาดหรือตะกร้าอันเป็นภาชนะสำหรับใส่รวมของต่าง ๆ เข้าไว้ เป็นที่รวบรวมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่จัดเป็นหมวดหมู่แล้ว ไตรปิฎกจึงแปลว่า “คัมภีร์ที่บรรจุพุทธพจน์ (เรื่องราวชั้นเดิมของพระพุทธศาสนา) 3 ชุด หรือประมวลแห่งคัมภีร์ที่รวบรวมพระธรรมวินัย 3 หมวด คือวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก

ความหมายและคุณค่าของพุทธธรรมมีหลายความหมายที่สำคัญคือหลักธรรมในพระพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา เหมือนกับอุปกรณ์หรือยานพาหนะสำหรับนำไปสู่จุดหมายหมายซึ่งเป็นการพูดตามพุทธวจนะที่เรียกว่า “ธรรมทั้งหลายเปรียบเสมือนแพ แพ้นั้นมีไว้สำหรับใช้ข้ามฟาก ไม่ใช่สำหรับยึดถือเกาะติดเอาไว้”

หลักพุทธธรรมเป็นหลักในการดำรงชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทยเป็นเวลากว่า 2500 ปี พุทธศาสนิกชนชาวไทยยึดหลักความสงบสุขร่มเย็นจากการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนตามหลักพุทธธรรม ยึดหลักความขยันหมั่นเพียรซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนโดยการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา มีการปฏิบัติตามค่านิยมให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตตามแบบอย่างชาวพุทธรอบคร้ว มีความมั่นคงเข้มแข็งมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้ยึดมั่นในคุณงามความดีมีการขัดเกลาพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกันมีคุณธรรม ยึดถือพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนา มาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตสืบเนื่องต่อกับหลักพุทธธรรมมุ่งหมายให้บุคคลทำลายความเห็นแก่ตัวให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ รู้ทันความเป็นจริงแห่งสังขารธรรม เข้าใจตนเอง และสังคม ความเป็นมาของโลก ไม่ยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งที่เป็นแก่นสาร แม้กระทั่งตัวของตัวเองเตือนให้บุคคลมี ความเกรงกลัวและละอายต่อบาปประพฤติดนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการ พัฒนาจิตสำนึกทางสังคม และเศรษฐกิจตามแนวทางคำสอนของพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับอบายมุขและสิ่งเสพติด พระพุทธองค์ทรงแนะนำหนทางในการดำเนินชีวิตให้พบกับสันติสุข หรือรู้จักการละอายต่อบาปจากความชั่วทั้งหลาย ซึ่งจะส่งผลให้การดำรงชีวิต เป็นไปอย่างปกติสุขและนำพาไปสู่สังคมที่มีแต่ความสงบสุขร่มเย็น(Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1999)

หลักพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าได้สอนไว้ (Intrawong P., 2010) สรุปได้ดังนี้

1. “อิทธิบาทสี่” ศึกษาเพื่อบ่มเพาะคุณธรรมแห่งความสำเร็จ ไม่สับสนระหว่างฉันทะ กับตัณหา คือความรักที่จะลงมือทำและความอยากมี อยากได้ อยากเป็น ผู้เข้าใจอิทธิบาทสี่ จะประเมินตนเองได้ว่าสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่จะพบกับความสำเร็จได้หรือไม่

2. “ศีลห้า” ศีลห้านี้เป็นหลักธรรมที่เราได้ยินกันบ่อยที่สุด แต่ความจริงแล้วเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมีแง่มุมที่น่าสนใจมากมาย โดยเฉพาะศีลในข้อวาจา งดเว้นการพูดเท็จ ซึ่งในสังคมปัจจุบันทำผิดกันมาก จนกลายเป็นเรื่องธรรมดา ในพระสูตรหนึ่งพระพุทธเจ้าเคยตรัสว่า ผู้ใดก็ตามที่โกหกจนเป็นนิสัย หรือบิดเบือนความจริงจนเป็นนิสัย ทำสิ่งเหล่านี้ได้โดยไม่กระพริบตา บุคคลผู้นั้นย่อมมีอันตรายเพราะมีโอกาสสูงที่จะต้องตกอบายภูมิ ดังนั้น ศีลห้าจึงเป็นคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ที่จะทำให้ชีวิตของตนและสังคมสงบได้

3. “อริยสัจสี่” อริยสัจสี่นี้เป็นหัวใจของพุทธศาสนา เป็นความจริงของชีวิต เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าค้นพบและทำให้พระองค์หลุดพ้น ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คืออะไร ชาวพุทธทั้งหลายไม่ควรสงสัยคลุมเครือ หรือไม่แน่ใจ แต่ควรจะมีใจความเข้าใจ แดกฉาน สามารถตอบคำถามและแนะนำได้

4. “ขันธห้า” ขันธห้าคือสิ่งที่ทุกคนต้องศึกษาเล่าเรียน เพราะขันธห้านี้เอง ที่เป็นต้นเหตุที่ทำให้เราสำคัญมั่นหมายว่ามีตัวกูของกู พระพุทธเจ้าเคยตรัสว่า มนุษย์ทั้งหลายไม่เคยตื่นขึ้นเลย มนุษย์ล้วนใช้ชีวิตอยู่ในการหลับไหล ก็เพราะไม่รู้เรื่องขันธห้า

5. “ระบบกรรม” ระบบกรรมเป็นระบบที่ยุติธรรมเสมอ ระบบกรรมนี้ ไม่ได้ระบุไว้เพียง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หากแต่ยังมีรายละเอียดที่ซับซ้อนมากมาย

บทสรุปในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน

ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชน เกิดมาจากหลายสาเหตุทั้งปัจจัยภายในและภายนอกของครอบครัวดังที่กล่าวแล้ว ปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งของสังคมโลกและสังคมไทยในทุกวันนี้คือ การมีอาชญากรที่อายุน้อยลงเรื่อย ๆ ทำผิดกฎหมายมากขึ้น เช่น การกราดยิงที่ห้างสรรพสินค้ากลางกรุงเทพมหานคร การรุมทำร้ายสตรีสูงวัย โดยกลุ่มวัยรุ่นจำนวน 5 คน ที่จังหวัดสระแก้ว (Sophonpanich K., 2024) การปรับแก้ไขเรื่องอายุของเด็กหรือเยาวชนในการรับผิดทางอาญาหรือโทษแม้จะกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรับผิดชอบด้วยก็ตาม ก็ไม่อาจลดการกระทำความผิดของเด็กลงได้ ถึงแม้จะมีการนำกระบวนการยุติธรรมทั้งกระแสหลักและกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาบังคับใช้ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้อาจทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วิถีก่ออาชญากรรมที่เป็นมืออาชีพมากขึ้น ทั้งเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มจะกระทำความผิดซ้ำหรือเข้าไปพัวพันกับเครือข่ายอาชญากรรม

ที่หนักข้อหรือร้ายแรงกว่าเดิม หนทางหนึ่งที่จะบรรลुวัตถุประสงค์ได้อย่างยั่งยืนคือหลักพระพุทธธรรมในพระไตรปิฎก

ในการนำหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชนนั้น เราต้องยอมรับว่าเด็กและเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ อนาคตของสังคมแต่จำเป็นอย่างยิ่งคือคุณภาพ การที่จะมีคุณภาพนั้นจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งหลักธรรมมากมายที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้เป็นหนึ่งเดียวคือการใช้หลัก “บุพนิมิตแห่งมรรค 7” ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ถูกเรียกว่า “รุ่งอรุณของการศึกษาหรือแสงสว่างแสงทองของชีวิตที่รุ่งเรือง” เข้ามาพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย ประกอบด้วย

1. กัลยาณมิตตตา เป็นผู้รู้จักเลือกคบคน หาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี โดยยึดตามหลักมงคล 38 ประการ การไม่คบคนพาล คบบัณฑิต และบูชาบุคคลที่ควรบูชา ข้อนี้เป็นจุดเริ่มต้น เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตไปสู่ชีวิตที่ดีงาม สามารถพัฒนาชีวิตของเขาเอง กิติ พัฒนาสังคมกิติ จะต้องเป็นคนที่มีรู้จักเลือกหาแหล่งความรู้ และแบบอย่างที่ดี เพราะการที่เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตและรุ่งเรืองขึ้นมาได้ จะต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคม

2. สีสัมปทา รู้จักจัดระเบียบชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม กล่าวคือ พื้นฐานของการฝึกวินัยในตนเองควรเริ่มจากการมีศีล ศีลจะเป็นเบื้องต้นของตัวฝึกวินัยให้กับเยาวชน รู้จักการละอกุศลกรรมบถ 10 สำรวมกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นมิชฉาธิฐ และจุดสำคัญที่ควรจะเน้นก็คือ การรู้จักระเบียบชีวิตของตนและรู้จักจัดระเบียบความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น วินัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นตัวเอื้ออำนวยให้เรามีโอกาส มีเวลาที่จะพัฒนาชีวิตของเราได้สะดวกขึ้น

3. ฉันทสัมปทา มีแรงจูงใจที่ถูกต้อง คือใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์ มนุษย์เราจะต้องมีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ และเป็นแรงจูงใจที่เป็นสัมมาทิฐิ ที่จะทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ นั่นคือแรงจูงใจที่เรียกว่า ฉันทะ หากกล่าวให้ถึงแก่น ฉันทะไม่ใช่แค่เพียงแค่สอนให้รักในสิ่งที่ทำเท่านั้น แต่เมื่อจะทำอะไร ก็จะต้องทำให้มันดีที่สุด ให้มันเรียบร้อยสมบูรณ์ ซึ่งเมื่อต้องการผลโดยที่มีแรงจูงใจส่งเสริม ก็จะสร้างฉันทะนี้ได้ ถือเป็นกฎธรรมชาติอย่างหนึ่ง

4. อัตตสัมปทา การพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ กล่าวคือ การฝึกเยาวชนให้มีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) มีความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง (วิริยะ) ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบสิ่งนั้นๆ (จิตตะ) ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา (วิมังสา) โดยรวมคืออิทธิบาท 4 นอกจากนี้ยังควรประกอบไปด้วยหลักสัมมาวายามะในมรรค 8 กล่าวคือเพื่อให้การพัฒนาละจากอกุศลกรรม ความเพียร

นั้นควรประกอบไปด้วย สัมมปธาน 4 คือความเพียรชอบหรือความเพียรใหญ่ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น (สังวรปธาน) เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว (ปหานปธาน) เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมี (ภาวนาปธาน) และการเพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่ง (อนุรักษนาปธาน)

5. ทิณฐิสัมปทา มีทัศนคติ และค่านิยมที่ดี ทัศนคติในพระพุทธศาสนา เป็นทัศนคติที่มองสิ่งต่างๆ ตามเหตุปัจจัยจากทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย ก็นำไปสู่ทัศนคติหรือท่าทีแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กล่าวคือเมื่อเยาวชนเห็นเหตุปัจจัย ย่อมเห็นอริยสัจ เมื่อเห็นอริยสัจย่อมเห็นมรรค เมื่อเห็นมรรคย่อมมีสัมมาทิฐิ เมื่อเห็นสัมมาทิฐิ ย่อมละอกุศลกรรมบถ เมื่อละอกุศลกรรมบถ โสกะ โทสะ โมหะ ย่อมดับไป

6. อปฺปมาทสัมปทา มีความกระตือรือร้นชวนช่วยในความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าตรัสว่า วยธมมา สงขารา อปฺปมาเทน สมปาเทถ สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา คือเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยงฉะนั้น จะต้องยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ในเมื่อสิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง ไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไรมื่อไร เราจะต้องไม่ประมาทตลอดเวลา กล่าวคือ 1. ไม่อาฆาตต่อผู้ใด ถึงเขาจะเบียดเบียนเราอย่างไรก็ตาม เราจะไม่โกรธแค้น คิดเอาโทษใคร จักเป็นผู้มีสติ 2. การเจริญสติอยู่ทุกเมื่อ ในทุกอิริยาบถ นั้นแหละได้ชื่อว่า ไม่ประมาท 3. จิตดำรงมั่นคงด้วยสติปัญญา จนเกิดความตั้งมั่น มีสมาธิอยู่ภายใน รู้เท่าทันอารมณ์ เห็นแจ้งจริงถึงความเกิด-ดับแห่งอารมณ์และจิตนั้นๆ และ 4. ไม่ปล่อยใจให้กิเลสไหลลงมาจากอายตนะ รัวราตรจิต มีอินทรีย์สังวรอยู่เสมอ ไม่ถูกกิเลสคือความอยากควบคุมจิต สรุบได้ว่าเป็นการฝึกให้เยาวชนรู้จักการเจริญสติปัญญานั่นเอง

7. โยนิโสมนสิการสัมปทา การใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิดพิจารณาให้เกิดปัญญาที่จะรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เมื่อรู้สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เราจึงจะปฏิบัติต่อมันได้ถูกต้อง การคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องจะทำให้เกิดปัญญาและเกิดคุณธรรม ความดีงาม กล่าวคือ การฝึกให้เยาวชนมีการรู้จักคิดตามหลักสัจจะความจริงเพื่อแก้ไขปัญหาคชีวิต ใช้หลักอริยสัจพัฒนาขั้น 5 และพบทางสว่างที่ปลายอุโมงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักอริยสัจ 4 ประการนั่นเอง (Phradhammapitaka (P.A. Payutto), 1996)

ท้ายที่สุดแล้ว การที่จะนำหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาคการกระทำอาญาของเด็กและเยาวชนในสังคมไทยได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เยาวชน ว่าจะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างสมบูรณ์แบบหรือไม่ ผู้เขียนจึงขอเสนอวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามหลักพุทธวิธี กล่าวคือ 1. ผู้สอนต้องอธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนงูมีมือไปดูเห็นกับตา (สันตัสสนา) 2. ผู้สอนต้องตั้งใจให้เห็นจริงด้วย ขวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและ

นำไปปฏิบัติ (สมาทปนา) 3. ผู้สอนต้องเข้าใจให้แก่วรรณ บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะ
 แข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก(สมุตเตชนา) 4. ผู้สอนต้อง
 ชโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน พังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็น
 คุณประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติ (สัมปหังสนา) เมื่อผู้ส่งสารสามารถส่งสารได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ และผู้รับสารสามารถเข้าใจในองค์ความรู้ แดกฉานในหลักสัจจะความจริงที่ได้รับ
 การถ่ายทอดอย่างสมบูรณ์ เมื่อนั้นการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดทาง
 อาญาของเด็กและเยาวชนจะสัมฤทธิ์ผลอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- Kalaya Sophonpanich (2024). *The Robot Criminal: Forgetting to Treat Humans as Humans*. Thairath Publishing House.
- Noppanet Thammabowon (1998). *The Role of the Family in Education*. Office of the National Education Commission.
- Phasin Intrawong (2010). *10 Principles of the Buddha That Buddhists Should Study*. Sahathamamik Co., Ltd.
- Phradhammapitaka (P.A. Payutto) (1996). *Religion and Youth* (3rd edition). Sahadhammika Co., Ltd.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University (1999). *Buddhist Principles for Living*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Matalak Seramethakul (2022). *Juvenile and Family Court Act and Procedures for Juvenile and Family Cases, 2010: The Trial of Criminal Offenses Committed by Children and Juveniles*. Duantula Press.
- Rongrat Poomkacha (2022). *Criminal Justice Process*. Nitiwat Institute, Office of the Attorney General.